

**GOSPODARCZE
I SPOŁECZNE
SKUTKI WOJEN XVII W.**

**ELŻBIETA
PAPROCKA**

SCENARIUSZ LEKCJI

Program nauczania historii w szkole ponadpodstawowej w zakresie rozszerzonym

opracowany w ramach projektu

„Tworzenie programów nauczania oraz scenariuszy lekcji i zajęć wchodzących w skład zestawów narzędzi edukacyjnych wspierających proces kształcenia ogólnego w zakresie kompetencji kluczowych uczniów niezbędnych do poruszania się na rynku pracy”

dofinansowanego ze środków Funduszy Europejskich w ramach
Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, 2.10 Wysoka jakość systemu oświaty

WARSZAWA 2019

Redakcja merytoryczna – Marta Milewska
Recenzja merytoryczna – Beata Falkowska
Jadwiga Iwanowska
Jan Bielecki
Urszula Borowska

Redakcja językowa i korekta – Editio

Projekt graficzny i projekt okładki – Editio

Skład i redakcja techniczna – Editio

Warszawa 2019
Ośrodek Rozwoju Edukacji
Aleje Ujazdowskie 28
00-478 Warszawa
www.ore.edu.pl

Publikacja jest rozpowszechniana na zasadach wolnej licencji Creative Commons –
Użycie niekomercyjne 4.0 Polska (CC-BY-NC).
<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.pl>

Temat:

Gospodarcze i społeczne skutki wojen XVII w.

Klasa/czas trwania:

II/45 minut

Cele

Uczeń:

- charakteryzuje przejawy kryzysu Rzeczypospolitej w drugiej połowie XVII w. i dostrzega zależności między nimi;
- porównuje polskie i zachodnioeuropejskie rozwiązania ustrojowe i gospodarcze.

Metody/techniki/formy pracy:

- metaplan;
- praca w grupach.

Środki dydaktyczne:

- źródła;
- podręcznik.

Opis przebiegu lekcji:

1. Nauczyciel dzieli klasę na grupy

Grupa I

Na podstawie informacji z podręcznika oraz źródeł odpowiedz na pytania: Dlaczego kryzys gospodarczy po wojnach XVII w. szczególnie dotknął miasta? Porównaj dane dotyczące zajęć ludności w miastach w XVI w. i wielkość miast po wojnach XVII w.

Wyciągnij wniosek.

- źródło 1 i 2 bez pytań;
- [http://wlpolske.pl/index.php?etap=10&i=1265;](http://wlpolske.pl/index.php?etap=10&i=1265)
- zadanie 15: https://cke.gov.pl/images/_EGZAMIN_MATURALNY_OD_2015/Arkusze_egzaminacyjne/2018/formula_do_2014/historia/MHI-P1_1P-182.pdf;
- zadanie 18: https://cke.gov.pl/images/_EGZAMIN_MATURALNY_OD_2015/Arkusze_egzaminacyjne/2008/hist_pp.pdf;
- źródło A i D: https://cke.gov.pl/images/stories/Matura2005/hist_a2.pdf;
- zadanie 5: https://cke.gov.pl/images/_EGZAMIN_MATURALNY_OD_2015/Arkusze_egzaminacyjne/2009/historia_pr.pdf;
- zadanie 89 i 90: https://cke.gov.pl/images/_EGZAMIN_MATURALNY_OD_2015/Materialy/Zbiory_zadan/Matura_Zbi%C3%B3r_zada%C5%84_Historia_cz_I.pdf.

Grupa II

Na podstawie informacji z podręcznika i analizy źródeł odpowiedz na pytanie: Jaki wpływ na postawy wobec innych wyznań miały wojny Polski z sąsiadami w XVII w.

■ zadanie 6:

https://cke.gov.pl/images/_EGZAMIN_MATURALNY_OD_2015/Arkusze_egzaminacyjne/2015/formula_do_2014/MHI-R1_IP-152.pdf;

<http://archiwum.nina.gov.pl/film/janusz-tazbir-5-ostatni> (dla uczniów słabowidzących).

Grupa III

Na podstawie informacji z podręcznika i analizy źródeł odpowiedz na pytania:

Co zdaniem ks. Piotra Skargi było słabością Rzeczypospolitej?

Jakie znaczenie dla funkcjonowania państwa miało zastosowanie *liberum veto*?

■ tekst kazania sejmowego Piotra Skargi:

<https://epodreczniki.pl/a/DUvViBP9Y>;

■ Kazimierz Obuchowicz o zerwaniu sejmu..., *Wiek XVI–XVIII w źródłach*, s. 278;

■ zadanie 14:

https://cke.gov.pl/images/_EGZAMIN_MATURALNY_OD_2015/Arkusze_egzaminacyjne/2011/P/historia_pp.pdf;

■ zadanie 6:

https://cke.gov.pl/images/_EGZAMIN_MATURALNY_OD_2015/Arkusze_egzaminacyjne/2015/formula_do_2014/MHI-R1_IP-152.pdf.

2. Na podstawie zdobytej wiedzy i analizy źródeł uczniowie wspólnie wypełniają schemat metaplanu. Kryzys gospodarczy i społeczny Rzeczypospolitej w drugiej połowie XVII w.

W trakcie uzupełniania metaplanu nauczyciel skłania uczniów do porównań sytuacji Rzeczypospolitej i krajów Europy zachodniej w XVII w.

Komentarz metodyczny

Przykładowy schemat metaplanu:

Jak jest?	Jak być powinno?
<ul style="list-style-type: none"> ■ Upadek i agraryzacja miast. ■ Ziemia leżąca odłogiem. ■ Wzrost nietolerancji wyznaniowej – wygnanie arian. ■ Zastosowanie liberum veto – sejmy rozchodziły się bez podjęcia decyzji. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Szybka odbudowa gospodarki. ■ Sprawnie funkcjonujący sejm umożliwiający przeprowadzanie reform. ■ Tolerancja dla innych wyznań, która spowoduje zatrzymanie wartościowych ludzi w państwie.
Dlaczego nie jest tak jak być powinno?	Co robić?
<ul style="list-style-type: none"> ■ Słaba pozycja miast i mieszczaństwa pogłębiona zniszczeniami wojennymi. ■ „Złota wolność szlachecka” – dominacja szlachty nad pozostałymi stanami. Brak reform skarbowych, wojskowych czynił państwo bezbronny. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Wprowadzić przejrzysty regulamin sejmu i głosowanie większością głosów. ■ Podjąć reformy w duchu merkantylizmu. Ograniczyć pańszczyznę i wprowadzić czynsze. ■ Wprowadzić stałe podatki na armię, która będzie bronić przed najazdami.